

Legalitet i legitimitet Kriznog štaba

“Tu postoje pravne dileme, ne znam da odgovorim.” Ovo je odgovor dr Kona na pitanje novinara jedne naše televizije. Pitanje se odnosilo na eventualno ponovno uvođenje vanrednog stanja i policijskog časa u slučaju velikog broja zaraženih.

Uvažavajući činjenicu da dr Kon nije pravnik, te da pravo nije njegova struka, u prilici smo da imenovanom doktoru, ali i široj javnosti objasnimo da nikakvih pravnih dilema niti ima, niti ih je potrebno praviti. Naime, Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti jasno, precizno i nedvosmisleno su propisani instituti epidemije i vanredne situacije, te su na isti takav način propisani nadležni organi, kao i mere koje ti nadležni organi imaju primenjivati u vanrednim situacijama i epidemijama. Uproščeno, Zakon propisuje šta je to vanredna situacija, šta je to epidemija, koji su državni organi nadležni da se bore za zaštitu zdravlja građana, te koje mere mogu da se primenjuju.

Vanredna situacija jeste situacija, odnosno događaj koji dovode do stanja da su rizici i pretnje ili posledice katastrofa, vanrednih događaja i drugih opasnosti po stanovništvo, životnu sredinu i materijalna dobra takvog obima i intenziteta da njihov nastanak ili posledice nije moguće sprečiti ili otkloniti redovnim delovanjem, pa je neophodno primeniti posebne mere. Zakon, dodatno, u članu 50. propisuje i proglašavanje epidemije zarazne bolesti od većeg epidemiološkog značaja. Odredbe iz ovog člana propisuju da se prilikom proglašenja epidemije zarazne bolesti imaju i odrediti mere koje se u tom slučaju moraju sprovoditi. Iz ovih definicija vanredne situacije i epidemije potpuno je jasno da su ispunjeni uslovi da se usled epidemije izazvane virusom Covid 19 proglase vanredna situacija, odnosno epidemija zarazne bolesti od većeg epidemiološkog značaja.

Kada govorimo o organima koji se imaju boriti protiv epidemije, ovaj Zakon propisuje ministra zdravlja (koji se nalazi na čelu Ministarstva zdravlja), Komisiju za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti i Zavod za javno zdravlje. Svaki od tih organa ima svoje nadležnosti. Najzanimljivije su da ministar proglašava pojavu epidemije zarazne bolesti od većeg epidemiološkog značaja i naređuje mere koje se u tom slučaju moraju sprovoditi. Interesantno, ministar nije autonoman prilikom donošenja ove odluke, već je vezan predlozima Komisije i Zavoda. Da bi se bilo kakve pravne dileme neutralisale, Zakon je propisao i obaveznu sadržinu predloga koji Komisija i Zavod imaju izneti pred ministra. Preciznije, predlog ova dva organa koji se upućuje ministru mora obavezno sadržavati: naziv zarazne bolesti, područje zahvaćeno epidemijom, mere koje se u tom slučaju moraju sprovoditi, način njihovog sprovođenja i sredstva potrebna za obezbeđivanje sprovođenja tih mera. Dodatno, ministar je obavezan da donese odluku u roku od dva dana od dana dostavljanja predloga. Isto tako, na predlog istih organa, ministar donosi i odluku o prestanku epidemije.

S druge strane organ pod nazivom Krizni štab ne postoji u ovom, niti u bilo kom drugom zakonskom propisu. Posebno ne postoje komponente koje se u našoj široj javnosti nazivaju medicinski i politički deo Kriznog štaba. Ti delovi tog tela, pravne dileme nikakve nema, ne postoje. Pravnu dilemu po ovom pitanju ne stvaraju ni eventualni podzakonski akti kojima je Krizni štab obrazovan, zbog činjenice da u Republici Srbiji postoji stroga hijerarhija propisa. Pomenuta hijerarhija podrazumeva da je Ustav Republike Srbije najviši akt naše države, a ispod njega su zakoni koji svi moraju biti u saglasnosti sa Ustavom. Iza toga, svi podzakonski akti moraju biti u skladu i sa svim zakonima i u skladu sa Ustavom. U eventualnom sukobu prilikom propisivanja između zakonskog i podzakonskog akta prednost ima zakonsko rešenje. Drugim rečima, Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ima prednost u odnosu na sve podzakonske propise, a time i Komisija, Zavod i ministar predstavljaju legalne organe. Posledično navedenom, Krizni štab je nelegalan organ, i tu nikakvih pravnih dilema nema, niti ih može biti.

Napomenimo sada i mere, s obzirom da je dr Kon izjavio da nema potrebnih znanja oko tzv. policijskog časa. Upoznaćemo dr Kona, ali i širu javnost da u Zakonu postoje i članovi 51. i 52. Oni propisuju mere, a iste su taksativno nabrojane. Tako, država preko navedena tri organa, među kojima nije Krizni štab, može zabraniti javna okupljanja, ograničiti kretanje stanovništva u područjima zahvaćenim vanrednom situacijom. Država, dalje, može zabraniti i/ili ograničiti putovanja, ali i zabraniti i/ili ograničiti promet pojedinih vrsta roba i proizvoda. Na sve to, država može naložiti i karantin i izolaciju, ali i sprovoditi još nekolicinu aktivnosti kojima se stanovništvo može na adekvatan način zaštititi.

Pažljivim čitanjem Zakona, svako, pa i dr Kon jasno bi mogao da zaključi da glavnu reč u borbi protiv epidemije vodi medicinska struka, preko Komisije i Zavoda, na čije predloge ministar donosi odgovarajuće odluke.

Nastavno na prethodni pasus, nesumnjivo se mora, pored legaliteta, postaviti i pitanje legitimiteta Kriznog štaba. Ako pođemo od činjenice da Krizni štab ima medicinsku i političku komponentu, a da, svedoci smo, medicinska nema nikakvu nadmoć nad političkom, onda jasno možemo zaključiti da je rad ovog, nazovimo ga organa, nelegitiman.

Dodatno, postoji još jedan veoma značajan argument koji vodi zaključku da je Krizni štab nelegitiman. Ako već nije pravnik, te mu ta materija može ostati nepoznata (iako Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ne sme ostati nepoznat jednom epidemiologu), neprihvatljivo je da mu nisu poznata pravila Kodeksa koji reguliše rad lekara. Naime, dr Kon mora da zna da se kvalitetan odnos između lekara i pacijenta može zasnivati isključivo na poverenju. Takođe, poverenje se na još nekoliko mesta pominje kao nesumnjivo jako bitan element u radu jednog lekara. Iako mu je sve to poznato, dr Kon ne oseća apsolutno nikakvu potrebu da preduzme bilo kakvu aktivnost u smislu priznanja bilo kakve sopstvene odgovornosti. Nasuprot tome, kao gosti u jednoj televizijskoj emisiji, dr Kon, zajedno sa saborcem iz kriznog štaba dr Jankovićem jasno i glasno kaže, parafrazirajmo, da su izgubili poverenje građana, te da žele da ga povrate.

Pravna dilema odnosi se i na mogućnosti kažnjavanja naših građana koji krše propisane mere. Na ovom mestu bismo napomenuli da je to pitanje, iako bitno, trenutno ipak na drugom, ili čak trećem mestu kada govorimo o borbi za poštovanje mera. Prvi i osnovni problem jeste činjenica da građani nemaju nikakvo poverenje u rad Kriznog štaba. Tog nepoverenja svesni su, te ga javno i priznaju lekari koji su članovi Kriznog štaba. Taj problem neće rešiti kazne, niti će ga rešiti razvejavanje pravnih dilema za koje zna dr Kon, ali na njih ne zna odgovor. Pored toga, potpuno je upitno i pitanje adekvatne edukacije građana. Tek na kraju, možemo postaviti pitanje sankcionisanja.

U nekoliko reči, borbu protiv jedne ovakve epidemije, umesto da vode legalni organi: Komisija za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti, Zavod za javno zdravlje i ministar zdravlja, u našoj državi vodi zakonski nepostojeći organ koji se naziva Krizni štab. Da stvar bude još lošija, taj nepostojeći organ, kao što rekosmo, ima svoj medicinski i politički deo. Još je očiglednije, bar je to tako bilo u periodu od početka maja do kraja juna 2020. godine, prednost ima politički deo tog organa. Uz sve to, viđenija lica medicinskog dela Kriznog štaba javno saopštavaju da Krizni štab ne uživa poverenje građana. U jednoj prosto- proširenoj rečenici, Krizni štab nema atribut niti legaliteta, niti legitimiteta da predvodi borbu koja za primarni cilj ima zaštitu javnog zdravlja.

Na kraju, potpuno je jasno da bez ikakvih odlaganja država mora da prebaci ovu borbu u legalne i legitime tokove. Predloge u tom smislu, pre gotovo mesec dana dalo je Udruženje građana Ujedinjeni protiv kovida. Predlog je valjano obrazložen, a iza njega dostavljeni su i konkretni predlozi

ovog Udruženja. Za sada, izostao je odgovor Ministarstva zdravlja Republike Srbije, vreme prolazi, broj zaraženih se povećava...

Ujedinjeni protiv kovida neće odustati od svojih ciljeva, posebno ne od onog koji se tiče unapređenja sistema javnog zdravlja, te će uskoro uslediti nove aktivnosti.

Ujedinjeni protiv kovida